

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра соціальної роботи та реабілітації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Ірина САВИЦЬКА
«_____» _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри соціальної
роботи та реабілітації
Протокол № 5 від 9 травня 2023 р
Завідувач кафедри

Ірина СОПІВНИК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Соціальна робота»
першого (бакалаврського) рівня
Ірина ДЕМЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 231 «Соціальна робота»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

(назва освітньо-професійної програми)

факультет гуманітарно-педагогічний

(назва факультету)

розробник Міхесва О.Ю., кандидат педагогічних наук, доцент

м. Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«Теорія соціальної роботи»

Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	<u>23 – Соціальна робота</u> (шифр і назва)	
Спеціальність	<u>231 «Соціальна робота»</u> (шифр і назва)	
Освітньо-професійна програма		
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	нормативна	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	5	
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	другий	другий
Семестр	третій	Третій
Лекційні заняття	45 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	45 год.	8 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	90 год.	104 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин:		
аудиторних	3 год.	–
самостійної роботи студента	6 год.	–

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Соціальна робота належить до професій, які спрямовані на задоволення нагальних потреб суспільства і його громадян. Вона сприяє створенню належних умов для соціального забезпечення окремих індивідів, груп, громад, а також для розвитку їх спроможності вибудовувати своє життя, мобілізуючи внутрішні та зовнішні ресурси для подолання складних життєвих обставин.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія соціальної роботи» є ознайомлення здобувачів освіти з основами соціальної роботи як науки, навчальної дисципліни та професійної діяльності та обґрунтувати зміст провідних напрямів професійної соціальної діяльності з представниками різних соціальних груп.

Дисципліна «Теорія соціальної роботи» є нормативною (цикл загальної підготовки) має за мету сформувати у здобувачів освіти цілісне бачення сутності соціальної роботи як теорії, практики, навчальної дисципліни та професійної діяльності, характеристик базових теорій соціальної роботи, особливостей методів індивідуальної, групової соціальної роботи та роботи в громаді, об'єктів та суб'єктів соціальної роботи, державних та недержавних організацій, що надають соціальні послуги різним категоріям отримувачів послуг.

Головна увага на заняттях приділяється оволодінню уміннями застосовувати базові теорії соціальної роботи у практичній діяльності, планувати та працювати з різними соціальними агенціями, диференціювати зміст діяльності відповідно до різних об'єктів, суб'єктів та напрямів соціальної роботи, добирати адекватні методи соціальної роботи відповідно до різних груп отримувачів послуг.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оволодіти такими компетентностями:

інтегральна: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

загальні компетентності:

– здатність планувати та управляти часом;

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

– ФК-1 – здатність оцінювати соціально-політичні процеси, пов'язаними з соціальним розвитком держави;

– ФК-2 – здатність аналізувати існуючу нормативно-правову базу, що визначає соціальну роботу та соціальне забезпечення;

– ФК-4 - здатність до діяльності з попередження соціальних ризиків, складних життєвих обставин, запобігання та вирішення соціальних конфліктів;

- ФК-6 - здатність вивчати соціальну проблему за допомогою методів і форм соціально-педагогічної роботи в умовах конкретної ситуації;
- ФК-10 – здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту;
- ФК-14 – здатність дотримуватись етичних принципів і стандартів соціальної роботи;
- ПРН-8 - критично аналізувати та оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях;
- ПРН-10 - аналізувати психічні процеси, стани, характеризувати психічні процеси, різні види діяльності індивідів у групі, процеси розвитку, соціалізації, соціальної адаптації та інтеграції особистості, соціально-психологічні процеси в малих та великих групах;
- ПРН-12 - визначати зміст діяльності, зв'язки та межі компетенції установ і закладів соціального захисту, соціальних служб, інших організацій;
- ПРН-13 - використовувати методи діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей, ресурсів отримувачів послуг;
- ПРН-14 - застосовувати методи соціальної роботи в конкретних умовах взаємодії з клієнтом;
- ПРН-15 - обґрунтовувати необхідність соціальних змін, прийняття практичних рішень з покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки;
- ПРН-16 - застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних працівників, волонтерів та іншого персоналу;
- ПРН-17 - встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри, з урахуванням етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку і наснажувати клієнтів;
- ПРН-18 - налагоджувати співпрацю з представниками різних професійних груп і громад;
- ПРН-19 - використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнта;
- ПРН-20 – виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин;
- ПРН-21 - виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання;

- ПРН-22 - демонструвати знання основних етапів становлення і розвитку соціальної роботи, нормативно-правової бази соціального забезпечення;
- ПРН-23 - демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень;
- ПРН-24 - демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми, приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей;
- ПРН-25 - впроваджувати прийоми мотивації, самомотивації на шляху досягнення спільної мети, виявляти вміння адаптувати свою поведінку до прийняття системи цінностей іншого;
- ПРН-26 - проектувати процес і результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, корегувати план роботи з урахуванням результатів оцінки;

3. Структура навчальної дисципліни

«ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Теоретичні основи соціальної роботи та характеристика соціально-педагогічної діяльності												
Тема 1. Предмет та завдання соціальної роботи	8	2	2			4	14	1				13
Тема 2. Історична ретроспектива становлення та розвитку соціальної роботи	10	4	2			4	16					
Тема 3. Парадигми та теорії соціальної роботи	9	3	2			4	14	1	1			12
Тема 4. Основні поняття соціальної роботи	10	4	2			4		1	1			13
Тема 5. Зміст, структура та методи соціальної роботи	10	4	2			4						
Тема 6. Характеристика волонтерства в соціальній роботі	6		2			4						
Разом за модулем 1	53	17	12			24	44	3	3			38
Модуль 2. Соціальна робота з сім'єю												

Тема 7. Сім'я як провідний фактор соціалізації особистості	8	2	2			4	20	1	1			18
Тема 8. Зміст та форми соціальної роботи з різними типами сімей	10	4	2			4	20	1	1			18
Тема 9. Соціально-правова підтримка сімей з дітьми, що мають статус внутрішньо переміщених осіб	6		2			4						
Тема 10. Соціальна робота з учасниками ОС (АТО) та їх сім'ями	6		2			4						
Тема 11. Соціальна робота з сім'ями військовослужбовців	6		2			4						
Разом за модулем 2	36	6	10			20	40	2	2			36
Модуль 3. Соціальна робота з різними категоріями дітей та молоді												
Тема 12. Соціально-психологічний портрет особистості з інвалідністю	10	4	2			4	18	1	2			15
Тема 13. Інтеграція в соціум дітей з інвалідністю	6		2			4	18	2	1			15
Тема 14. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю	6		2			4						
Тема 15. Діти, які опинились в складних життєвих обставинах	6		2			4						
Тема 16. Соціальна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавлених батьківського піклування	7	2	2			3						
Тема 17. Соціальна робота з дітьми, що зазнали насильства	5		2			3						
Разом за модулем 3	40	6	12			22	36	3	3			30
Модуль 4. Девіації як соціальна проблема												
Тема 18. Сутність та характеристика девіантної поведінки, теорії девіації	6	2	1			3						
Тема 19. Причини та види девіантної поведінки дітей та молоді	6	2	1			3						
Тема 20. Соціальна робота з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті з законом	7	2	2			3						
Тема 21. Соціальна робота з неповнолітніми в установах пенітенціарної системи	7	2	2			3						
Разом за модулем 4	26	8	6			12						
Модуль 5. Соціальна робота з дітьми та молоддю в територіальній громаді												
Тема 22. Характеристика територіальної громади як місця життєдіяльності та соціалізації особистості	6	2	1			3						
Тема 23. Організація соціальної роботи в закладах середньої освіти та соціальних службах територіальної громади	9	4	2			3						
Тема 24. Заклади соціального обслуговування дітей та молоді	6	2	1			3						
Тема 25. Соціальна діяльність неурядових організацій	4		1			3						

Разом за модулем 5	25	8	5			12						
Курсовий проект (робота) з _____												
(якщо є в робочому навчальному плані)												
Усього годин	180	45	45			90	180	8	8			104

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Соціальна робота як галузь інтегративних знань	2
2	Тема 2. Історична ретроспектива становлення та розвитку соціальної роботи: теорія та практика	2
3	Тема 3. Парадигми та теорії соціальної роботи	2
4	Тема 4. Основні поняття соціальної роботи	2
5	Тема 5. Зміст, структура, принципи та методи соціальної роботи	2
6	Тема 6. Характеристика волонтерства в соціальній роботі	2
7	Тема 7. Сім'я як провідний фактор соціалізації особистості	2
8	Тема 8. Зміст та форми соціальної роботи з різними типами сімей	2
9	Тема 9. Соціально-правова підтримка сімей з дітьми, що мають статус внутрішньо переміщених осіб	2
10	Тема 10. Соціальна робота з учасниками ОС (АТО) та їх сім'ями	2
11	Тема 11. Соціальна робота з сім'ями військовослужбовців	2
12	Тема 12. Соціально-психологічний портрет особистості з інвалідністю	2
13	Тема 13. Інтеграція в соціум дітей з інвалідністю	2
14	Тема 14. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю	2
15	Тема 15. Діти, які опинились в складних життєвих обставинах	2
16	Тема 16. Соціальна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавлених батьківського піклування	2
17	Тема 17. Соціальна робота з дітьми, що зазнали насильства	2
18	Тема 18. Сутність та характеристика девіантної поведінки, теорії девіації	1
19	Тема 19. Причини та види девіантної поведінки дітей та молоді	1
20	Тема 20. Соціальна робота з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті з законом	2
21	Тема 21. Соціальна робота з неповнолітніми в установах пенітенціарної системи	2
22	Тема 22. Характеристика територіальної громади як місця життєдіяльності та соціалізації особистості	1
23	Тема 23. Організація соціальної роботи в закладах загальної середньої освіти та соціальних службах територіальної громади	2
24	Тема 24. Заклади соціального обслуговування дітей та молоді	1
25	Тема 25. Соціальна діяльність неурядових організацій	1

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	–

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	–

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

8. Методи навчання

Успіх навчання загалом залежить від внутрішньої активності студентів, від характеру їхньої діяльності, то саме характер діяльності, ступінь самостійності та творчості мають бути важливими критеріями у виборі методу.

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам – в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усних або письмових пояснень ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження та виконують інші пошукові

дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

9. Форми контролю

URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/polozh_ekzameni_zaliki_2022_dlya_saytu.pdf

10. Розподіл балів, які отримують студенти

На вивчення 1 модуля відведено 1 кредит ECTS, 2 модуля – 1 кредит, 3 модуля – 1 кредит, 4 модуля – 1 кредит, 5 модуля – 1 кредит.

Рейтинг студента з дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з підсумкової атестації (іспиту, заліку) – 30 балів.

Кожний модуль теж оцінюється за 100-бальною шкалою (див. табл. 1).

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{НР}$ (не більше 70 балів) визначається за формулою:

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} \cdot 1 + R_{ЗМ}^{(2)} \cdot 1 + R_{ЗМ}^{(3)} \cdot 1)}{K_{Дис}}$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}$, $R_{ЗМ}^{(2)}$, $R_{ЗМ}^{(3)}$ – рейтингові оцінки із 1, 2, 3 модулів за 100-бальною шкалою;

$K_{Дис}$ – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

Таблиця 1

Розподіл балів за модулями

Поточний контроль					Рейтинг з навчальної роботи	Рейтинг з додаткової роботи	Рейтинг підсумковий	Підсумкова атестація (іспит)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5					
0-100 балів	0-100 балів	0-100 балів	0-100 балів	0-100 балів	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100
ПЗ 1 – 10	ПЗ 7 – 10	ПЗ 12 – 10	ПЗ18-15	ПЗ 22 -15					
ПЗ 2 – 10	ПЗ 8 – 10	ПЗ 13 – 10	ПЗ19-15	ПЗ 23 -15					
ПЗ 3 – 10	ПЗ 9 – 10	ПЗ 14 – 10	ПЗ20 –10	ПЗ 24 -10					
ПЗ 4 - 10	ПЗ10 – 10	ПЗ 15 – 10	ПЗ 21 – 10	ПЗ 25 -10					
ПЗ 5 - 10	ПЗ 11 - 10	ПЗ 16 - 10							
ПЗ 6 - 10		ПЗ 17- 10							
СР 1 – 20	СР 2 –20	СР 3 -20	СР 4 -20	СР 5 -20					
Тест 1 – 20	Тест 2 -30	Тест 3 – 20	Тест 4-30	Тест 5-30					

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу вищої освіти за:

– отримання диплому I-го ступеню переможця студентської наукової конференції навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;

– отримання диплому переможця (I, II чи III місце) II-го етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни чи спеціальності (напрямку підготовки) у поточному навчальному році;

– отримання диплому (I, II чи III ступеню) переможця Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з відповідної дисципліни у поточному навчальному році;

– авторство (співавторство) у поданій заявці на винахід чи отриманому патенті України з відповідної дисципліни;

– авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;

– виготовлення особисто навчального стенду, макету, пристрою, приладу; розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

На рейтинг з навчальної роботи може впливати рейтинг з додаткової роботи – до 20 балів і рейтинг штрафний (з від'ємним знаком) – до 5 балів.

Рейтинг з додаткової роботи визначається лектором і надається студентам за рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{шт}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{нр}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Допуском до підсумкової атестації є наявність не менше 60 балів із кожного змістового модуля та загалом із навчальної роботи не менше 42 балів.

Підсумкова атестація проводиться у вигляді складання тестів, максимальна кількість балів за яку становить 100 балів.

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$$

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 2.

Таблиця 2

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	не зараховано

11. Методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін; програми навчальної, виробничої та інших видів практик; підручники та навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних та лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

12. Рекомендована література

1. Лукашевич М. П. Соціальна робота: теорія і практика : навч. посіб. 2–е вид. К.: Каравела, 2014. 368 с.
2. Петрочко Ж. В. Діти в складних життєвих обставинах: соціально-педагогічне забезпечення прав : монографія. Рівне: видавець О. Зень, 2010. 368 с.
3. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
4. Семигіна Т. Міжнародна соціальна робота: пріоритети та стандарти. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 175 с.
5. Соціальна робота: від теорії до практики: навчальний посібник. О.В. Купенко. Суми. Сумський державний університет, 2020. 194 с.
6. Соціальна робота: реалії та виклики часу: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с.

7. Сучасні теорії соціальної роботи: Антологія [упор. Т. Семигіна]. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 160 с.

Додаткова література

1. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): Навчальний посібник. К.: ІПК ДСЗУ, 2007. 341 с. - <http://ipk.edu.ua/journal/El-librari/Posibnik/Lukashevitch%20Semiga%20Soz-Pobota%202007.pdf>
2. Лукашевич М.П., Мигович І.І. Теорія і методи соціальної роботи: Навчальний посібник. – 2-ге видання. К.: МАУП, 2003. 168 с. - http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/sc_30.pdf
3. Тюптя Л.Т., Іванов Л.Б. Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посібник. – 2-ге видання. К.: Знання, 2008. 574 с. - <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/socialna-robota-teoriya-i-praktika-navch-posib-2-ge-vid-pererob-i-dop>
4. Фірсов М.В. Теорія соціальної роботи: Навчальний посібник. К., 2014. https://stud.com.ua/38424/sotsiologiya/marksizm_dzherelo_interaktsionizmu_oriy_entovanoogo_povsyakdennu_realnist
5. Борисова Ю. В. Посібник до вивчення дисципліни «Теорія соціальної роботи». Д.: РВВ ДНУ, 2015. 24 с. - http://repository.dnu.dp.ua:1100/upload/b184da8b87c3ebfa9d6e11401ab56dd3Metodichka_z_teoriyi_s.r_SR-12.PDF

Зміст лекцій з дисципліни «Теорія соціальної роботи»

Модуль 1. Теоретичні основи соціальної роботи та характеристика соціально-педагогічної діяльності

Тема лекційного заняття 1. *Предмет та завдання соціальної роботи*

Сутність соціальної роботи як науки. Предмет та завдання соціальної роботи. Зв'язок соціальної роботи з іншими науками та галузями суспільної практики. Місце соціальної роботи в системі педагогічних наук.

Тема лекційного заняття 2. *Історична ретроспектива становлення та розвитку соціальної роботи*

Історичні передумови виникнення соціальної роботи: основні форми допомоги та взаємодопомоги у слов'янських громадах. Започаткування допомоги нужденним в Київській Русі. Соціальна спрямованість діяльності церковних, козацьких та братських громад.

Соціальна спрямованість діяльності земських установ у сфері громадської опіки. Практика соціального виховання на початку ХХ ст. Розвиток соціальної роботи у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Сучасний стан розвитку соціальної роботи.

Тема лекційного заняття 3. *Парадигми та теорії соціальної роботи*

Характеристика основних парадигм соціальної роботи (когнітивно-інформаційна; особистісна; особистісно-соціальна; компетентнісна). Зміст основних теорій соціальної педагогіки та соціальної роботи їх характеристика.

Тема лекційного заняття 4. *Зміст, структура та методи соціальної роботи*

Сутність поняття «соціально-педагогічна діяльність» та «соціальна робота». Основні наукові підходи до поняття соціально-педагогічної діяльності та соціальної роботи. Структура соціально-педагогічної діяльності та соціальної роботи. Характеристика їх суб'єктів та об'єктів. Класифікація методів соціальної роботи.

Модуль 2. Соціальна робота з сім'єю

Тема лекційного заняття 5. *Зміст та форми соціальної роботи з різними типами сімей*

Сім'я як мала група та соціальний інститут. Соціалізуючі функції сім'ї. Параметри сім'ї. Функції сім'ї як соціального інституту. Типологія сімей. Поняття батьківства та батьківської позиції. Стили батьківства, їх вплив на формування особистості дитини.

Напрями соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Типологія форм соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Соціальна підтримка молодих сімей. Особливості соціально-педагогічної роботи з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах. Соціальний супровід прийомних сімей та ДБСТ.

Модуль 3. Соціальна робота з різними категоріями дітей та молоді

Тема лекційного заняття 6. *Соціально-психологічний портрет особистості з інвалідністю*

Поняття особа з інвалідністю. Характеристика видів відхилень у здоров'ї. Типологія інвалідності. Причини відхилень у здоров'ї. Зміст та напрями соціальної роботи з дітьми та молоддю з інвалідністю. Інтеграція у суспільство дітей з інвалідністю. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю.

Тема лекційного заняття 7. *Соціальна реабілітація дітей та молоді з інвалідністю та осіб, які знаходяться в СЖО*

Нормативно-правова база соціального захисту осіб з інвалідністю. Реабілітаційні заклади та установи для осіб з інвалідністю. Зміст та напрями соціальної реабілітації осіб з інвалідністю.

Класифікація дітей та молоді, що перебувають в СЖО. Зміст соціальної діяльності та реабілітації дітей та молоді в СЖО. Реабілітаційні заклади для дітей та молоді, які перебувають в складних життєвих обставинах, види допомоги.

Тема лекційного заняття 8. *Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавлених батьківського піклування*

Поняття соціального сирітства та особливості соціальної роботи з ними. Характеристика неповнолітніх, що зараховуються до «дітей вулиці». Причини бездоглядності та безпритульності дітей в Україні.

Характеристика державної системи опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Соціально-психологічний портрет вихованців шкіл-інтернатів. Особливості соціалізації дітей у закладах інтернатного типу. Зміст соціальної роботи з дітьми в закладах державної системи опіки. Соціальна робота з неповнолітніми в центрах соціально-психологічної реабілітації для дітей. Наставництво як одна із форм соціальної роботи з різними типами дітей.

Модуль 4. Девіації як соціальна проблема

Тема лекційного заняття 9. *Сутність та характеристика девіантної поведінки, теорії девіації*

Поняття норми і патології в соціальному розвитку людини. Сутність та поняття девіантної поведінки. Біологічні, психологічні, соціологічні теорії девіації. Характеристики девіантної поведінки.

Тема лекційного заняття 10. *Причини та види девіантної поведінки дітей та молоді*

Причини соціальних відхилень в поведінці неповнолітніх. Види девіантної поведінки неповнолітніх (адиктивна, делінквентна, психопатологічна. Поняття „важковиховуваний” в соціальній роботі. Типові групи „важковиховуваних” підлітків. Делінквентна поведінка та її види. Особливості адиктивної поведінки неповнолітніх. Наркоманія, токсикоманія, алкоголізм як різновиди хімічної залежності. Ознаки узалежненої поведінки. Поняття співзалежності. Стадії залежності. Характеристика суїцидальної поведінки. Мотиви та стадії суїцидальної поведінки неповнолітніх та шляхи її попередження. Зміст та форми соціально-педагогічної роботи з підлітками із девіантною поведінкою.

Тема лекційного заняття 11. *Соціальна робота з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті з законом*

Зміст поняття «неповнолітні, які перебувають у конфлікті з законом». Психолого-педагогічний портрет неповнолітніх, що перебувають у конфлікті з законом. Причини протиправної поведінки неповнолітніх. Характеристика особистісних (індивідуальних) рис, що можуть сприяти появі відхилень у поведінці та викликають протиправні дії серед неповнолітніх. Гендерні характеристики неповнолітніх, які перебувають у конфлікті з законом. Сутність соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті з законом. Основні напрями соціально-педагогічної роботи з даною категорією. Вітчизняний та зарубіжний досвід соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті з законом, в державних організаціях та громадських об'єднаннях. Зміст, форми та методи соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті з законом, у центрах пробації, підрозділах національної ювенальної поліції, громадських об'єднаннях.

Тема лекційного заняття 12. *Соціальна робота з неповнолітніми в установах пенітенціарної системи*

Характеристика поняття "пенітенціарна система". Генеза системи покарань та основні її періоди. Соціально-педагогічна робота з неповнолітніми засудженими. Ресоціалізація неповнолітніх як одна із умов соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими. Основні функції установ пенітенціарної системи. Основні етапи та методи соціально-педагогічної роботи у пенітенціарних закладах. Особливості неповнолітніх засуджених. Завдання соціально-педагогічної роботи в умовах пенітенціарних установ.

Модуль 5. Соціальна робота з дітьми та молоддю в територіальній громаді

Тема лекційного заняття 13. *Характеристика територіальної громади як місця життєдіяльності та соціалізації особистості*

Сучасні підходи до розуміння громади. Громада як мезорівень соціального середовища. Основні характеристики територіальної громади. Територіальна громада як поле соціально-педагогічної діяльності державних та неурядових організацій.

Тема лекційного заняття 14. Організація соціальної роботи в закладах середньої освіти та соціальних службах територіальної громади

Зміст та форми соціально-педагогічної діяльності в школі. Функціональні обов'язки соціального педагога в загальноосвітніх закладах. Структура соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Основні напрямки та форми їх роботи. Діяльність спеціалізованих служб в умовах територіальної громади (центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями, соціальний гуртожиток, соціальний центр матері і дитини, центр соціально-психологічної допомоги, центр для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді, центр медико-соціальної реабілітації для неповнолітніх). Організація соціально - педагогічної роботи в клубах за місцем проживання.

Тема лекційного заняття 15. Заклади соціального обслуговування дітей та молоді

Характеристика закладів соціального обслуговування дітей та молоді. Класифікація закладів соціального обслуговування дітей та молоді. Види послуг дітям та молоді, що надаються закладами соціального обслуговування.

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти таблицю тезаурусу соціальної роботи: соціальна політика, соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальний супровід, соціальне обслуговування, соціальні послуги, соціальна допомога, соціальна профілактика, соціальна реабілітація, соціальний працівник, використовуючи не менше трьох джерел на кожне визначення.

Автор поняття	Визначення	Джерело

2. Підготувати інформацію про діяльність у сфері соціального захисту (Іван Вишенський, Герасим Смотрицький, Мелетій Смотрицький, Іов Борецький, Павло Беринда) (заповнити у вигляді таблиці).

Прізвище діяча	Вклад в сферу соціального захисту

3. Користуючись Законом «Про соціальні послуги» заповнити таблицю

Види послуг	Приклади послуг	Де і ким вони можуть надаватися

4. Заповнити таблицю

Назва методу	Характеристика методу	Сфера застосування в соціально-педагогічній практиці

5. Визначити переваги та слабкі місця методу «рівний-рівному» оформити у вигляді таблиці.

Переваги методу	Недоліки методу

--	--

6. Здійснити порівняльний аналіз професійної соціально-педагогічної діяльності та волонтерської роботи (заповнити у вигляді таблиці).

Соціально-педагогічна діяльність	Волонтерська діяльність
Спільне	
Відмінне	

7. Заповнити таблицю «Особливості соціалізації дитини в різних типах сімей»(2 типи сім'ї за вибором студента).

№	Тип сім'ї	Особливості соціалізації дитини в даній сім'ї

8. Підготувати конспект основних положень роботи Чепмена Г., Кемпбелла Р. «П'ять шляхів до серця дитини».

9. Зробити порівняльну характеристику прийомної сім'ї, дитячого будинку сімейного типу, патронажної сім'ї (спільне та відмінне).

10. Створити перелік фільмів/мультфільмів, у яких піднімається питання порушення прав дітей/молодих людей, вказати які саме права порушено.

11. Створити рекламну листівку для абітурієнтів спеціальності «Соціальна робота»

12. Заповнити таблицю

Діагноз дитини	Характеристика фізичного та соціально-психологічного стану дитини	Можливі форми соціально-педагогічної підтримки

13. Заповнити таблицю (5 клієнтів):

Категорія клієнтів	Шляхи формування толерантного ставлення

14. Проаналізувати програму профілактики девіантної поведінки серед дітей та молоді, яка реалізується соціальною службою для дітей, сім'ї та молоді (назва програми, мета програми, ким реалізується, основні етапи програми).

15. Розробити перелік форм роботи з профілактики негативних явищ в молодіжному середовищі.

16. Заповнити таблицю

Вид девіантної поведінки	Загальна характеристика та прояви поведінки в підлітків
Адиктивна	
Протиправна (делінквентна)	
Наркозалежна	
Суїцидальна	
Дромоманія	
Токсикоманія	

17. Виписати визначення понять «маргіналізовані верстви», «соціально виключені люди», «соціальні сироти» (по п'ять визначень із зазначенням джерела та автора).

18. Розробити буклет однієї із соціальних агенцій, професійна діяльність якою спрямована на надання послуг різним категоріям клієнтів.

19. Описати досвід роботи соціального педагога загальноосвітнього навчального закладу чи соціальної служби.

20. Скласти банк неурядових організацій, які працюють в інтересах дітей, сімей, молоді у вашому регіоні (20 неурядових організацій).

21. Описати досвід роботи однієї дитячої чи молодіжної організації за такою схемою:

1. Назва організації.
2. Тривалість діяльності
3. Напрямки діяльності
4. Зміст діяльності
5. Особливості організації.